

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ISSN 2523-4536

**НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ**

**SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT
ECONOMIC SCIENCES**

Випуск 3 (79), 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Редакційна колегія

Ніценко В. С., д-р екон. наук, проф., Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу – **Головний редактор**

Бутенко Н. В., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет імені Тараса Шевченка – **заступник Головного редактора**

Андрющенко К. А., д-р екон. наук, проф., Державний університет інфраструктури та технологій

Антоненко І. Я., д-р екон. наук, проф., Національний університет харчових технологій

Бердар М. М., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Бойченко Е. Б., д-р екон. наук, проф., Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Бондаренко В. М., д-р екон. наук, проф., Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Борецька Н. П., д-р екон. наук, проф., Київський національний університет технологій та дизайну

Вербівська Л. В., канд. екон. наук, доц., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Габчак Н. Ф., канд. геогр. наук, доц., Ужгородський національний університет

Галаченко О. О., д-р екон. наук, проф., Вінницький інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом

Ганжуренко І. В., д-р екон. наук, проф., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Горбач Л. М., канд. екон. наук, доц., Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грановська В. Г., д-р екон. наук, доц., Херсонський державний аграрно-економічний університет

Даций О. І., д-р екон. наук, проф., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Дугар Т. Є., канд. екон. наук, доц., Полтавський державний аграрний університет

Дячков Д. В., д-р екон. наук, доц., Полтавський державний аграрний університет

Жиленко К. М., д-р екон. наук, доц., Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Заяць О. І., д-р екон. наук, доц., Ужгородський національний університет

Зибарева О. В., д-р екон. наук, проф., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Капеліста І. М., канд. наук з держ. упр., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Карпенко А. В., д-р екон. наук, доц., Національний університет «Запорізька політехніка»

Кришталь Г. О., д-р екон. наук, проф., Міжрегіональна Академія управління персоналом

Крутько М. А., канд. екон. наук, доц., Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Курмаєв П. Ю., д-р екон. наук, проф., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Машіка Г. В., д-р геогр. наук, доц., Ужгородський національний університет

Могилевська О. Ю., д-р екон. наук, доц., Київський міжнародний університет

Моторин Р. М., д-р екон. наук, проф., Київський національний торговельно-економічний університет

Негода Ю. В., д-р екон. наук, доц., Національний університет біоресурсів і природокористування України

Нестерчук І. К., канд. геогр. наук, доц., Поліський національний університет

Підвальна О. Г., канд. екон. наук, доц., Вінницький національний аграрний університет

Плаксієнко В. Я., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Пристемський О. С., д-р екон. наук, доц., Херсонський державний аграрно-економічний університет

Самойлик Ю. В., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Сьомич М. І., д-р екон. наук, проф., Полтавський державний аграрний університет

Удовенко І. О., канд. екон. наук, доц., Уманський національний університет садівництва

Утенкова К. О., д-р екон. наук, доц., Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Фірсова С. Г., канд. екон. наук, доц., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Цимбал Л. І., д-р екон. наук, проф., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Шоробура І. М., д-р пед. наук, проф., Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Ящишина І. В., д-р екон. наук, проф., Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка

Malgorzata Okreglicka, dr. hab., prof. PCz, Czestochowa University of Technology (Poland)

Wioletta Wereda, PhD, Military University of Technology (Poland)

«Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки» включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 29 червня 2020 року № 735 (додаток 4)

Спеціальності: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини; D1 Облік і оподаткування; D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок; D3 Менеджмент; D5 Маркетинг; D7 Торгівля; J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг; J3 Туризм та рекреація; С3 Міжнародні відносини.

Затверджено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол від 29.08.2025 р. №7)

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1173 від 11.04.2024 року

Ідентифікатор медіа: R30-03893

DOI: 10.32689/2523-4536

Наукові праці МАУП. Економічні науки. 2025. Вип. 3 (79). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2025. 204 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку економіки. Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток економічної науки в Україні.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА

Гужва В.М.ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АКАДЕМІЧНИХ УСТАНОВ:
ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ..... 9**Дмитренко Г.А., Головач Н.В., Згалат-Лозинська Л.О.**ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНА ЕКОНОМІКА: РОЛЬ ЯКОСТІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ
В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ ТА ЗАНЕПАДІ УКРАЇНИ І СВІТУ.....19**Житник Н.В., Тищенко Т.І., Грецька І.Г.**ВПЛИВ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ
НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....28**Жуковський Д.М.**ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ БІЗНЕС КОМУНІКАЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ В СИСТЕМІ
ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УСТАНОВ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ.....38**Карінцева О.І., Кубатко О.В.,****Балагуровська І.О., Дейнека А.В.**СЕСТЕЙНОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК
АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА АДИТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА46**Квасний Л.Г., Грицко Р.Ю.**ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ІНТЕГРОВАНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ..... 55**Квасний Л.Г., Мисишин Р.В., Петрашко Н.Б., Чудійович Н.В.**МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО
ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ.....63**Котвицька Н.М., Назаров О.В.**ЗЕЛЕНА ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА:
ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ.....70**Петренко Н.С.**АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ.....77**Пономаренко І.О., Ковальов Б.Л.**АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ
ДО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД88**Sotnyk Iryna, Voronenko Viacheslav,****Yu Yang, Chen Yingyou**FINANCIAL MECHANISMS AND DECISION-MAKING
TO SUPPORT ENERGY DECENTRALIZATION IN UKRAINE103**Фіртенко О.В.**ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ДРАЙВЕР ЕКОНОМІЧНОГО
ЗРОСТАННЯ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ.....113

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Міненко Н.В.ПІДХОДИ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО ПОДАТКОВОГО СЕРЕДОВИЩА.....118

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

Горбачова О.М., Гриб А.А. ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САНАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	127
Davydenko Nadiia, Shepylenko Viktoriia, Davydenko Marharyta DIGITAL TRANSFORMATION OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE: INNOVATIVE MODELS, TECHNOLOGIES AND ECONOMIC EFFICIENCY.....	132
Попова Л.В. ТЕОРЕТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	138
Скиба Г.І., Миронюк О.В. ІНТЕГРАЦІЯ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР У ПРОЦЕС СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ.....	144

МЕНЕДЖМЕНТ

Абдулов Р.М., Волокитіна Л.О., Міщенко Л.О. ІНТЕГРАЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ, УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ТА МАРКЕТИНГУ: ШЛЯХ ДО ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	152
Боровик П.М., Удовенко І.О., Поліщук В.В., Рудий Р.М., Іванчук О.М. МУНІЦИПАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ РИНКОВИМИ ТРАНЗАКЦІЯМИ З СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ УГІДДЯМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	158
Руснак О.А. КРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ У СИСТЕМІ ПРОЄКТНОГО МИСЛЕННЯ.....	165

МАРКЕТИНГ

Томашевський Ю.М., Оліховська М.В., Томашівський О.З. РОЗВИТОК СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ	176
--	-----

ТУРИЗМ

Матвійчук Л.Ю., Книш С.С. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	181
Цвілий С.М., Михайлик Д.П., Бублей Г.А. РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМУ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	188

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Новосколькова Л.О., Демідов Д.В. МІЖНАРОДНІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК НОВІ СУБ'ЄКТИ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВОЄН.....	198
---	-----

Квасній Л.Г., Оліховська М.В., Міга В.К., Пецух А.О. СТРАТЕГІЇ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ.....	206
Стефанишин О. Б. ДІАГНОСТИКА, МОДЕЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	214
Шуляр Н.М., Братусь Г.А., Романова Л.В. ФОРМУВАННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ДИНАМІКИ ОПТОВО-РОЗДРІБНОГО ТОВАРООБОРОТУ В УМОВАХ РИНКУ.....	220
Братусь Г.А., Карбовська Л.О., Мазур Ю.В. ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	226
Гончаренко М.Ф., Червінська Л.П., Червінська Т.М., Філіпов М.І. РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ.....	234

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/79-17>
УДК 657.6:343.98

Скиба Г.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи,
Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Миронюк О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської та страхової справи,
Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Skyba Hanna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance, Banking, and Insurance,
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
Private Joint Stock Company "Higher Educational Institution
"Interregional Academy of Personnel Management"

Myroniuk Odarka

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance, Banking, and Insurance
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
Private Joint Stock Company "Higher Educational Institution
"Interregional Academy of Personnel Management"

ІНТЕГРАЦІЯ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР У ПРОЦЕС СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

INTEGRATION OF AUDIT PROCEDURES INTO THE FORENSIC ACCOUNTING EXAMINATION PROCESS: MODERN APPROACHES AND PRACTICE

Вступ. У статті досліджено сучасні тенденції інтеграції аудиторських процедур у практику судово-бухгалтерської експертизи. Визначено потенціал такої інтеграції у підвищенні якості експертних висновків, забезпеченні об'єктивності судово-економічних розслідувань та зміцненні доказової бази у справах про фінансові правопорушення. Проаналізовано роль аудиторських інструментів у виявленні викривлень звітності, зловживань і шахрайських дій. **Методи.** Дослідження базується на системному та порівняльному аналізі наукових джерел, практичних кейсів судово-бухгалтерських експертиз, а також нормативно-правового забезпечення експертної та аудиторської діяльності. Застосовано методи моделювання, логічного узагальнення, ризик-орієнтованого підходу, експертного оцінювання та документального аналізу. **Результати.** Доведено, що впровадження аудиторських процедур – таких як тестування систем внутрішнього контролю, аналітичні процедури, перевірка достовірності облікових записів та оцінка аудиторських ризиків – сприяє підвищенню аналітичної глибини експертного дослідження. Узагальнено підходи до практичного застосування цих процедур на різних етапах судово-бухгалтерської експертизи. Запропоновано уніфіковану модель інтеграції, що враховує як вимоги чинного законодавства, так і методичні стандарти аудиту. **Перспективи.** Обґрунтовано необхідність формування міждисциплінарних методик, що поєднують найкращі практики аудиту та судової експертизи. Рекомендовано розробку спеціальних навчальних програм для судових експертів з акцентом на аудиторські інструменти, а також удосконалення законодавчої бази щодо визнання аудиторських процедур як джерела доказів у судовому процесі. Перспективним напрямом є цифровізація експертних процедур з використанням технологій автоматизованого аудиту.

Ключові слова: судово-бухгалтерська експертиза, аудит, аудиторські процедури, експертне дослідження, фінансові порушення, ризик-орієнтований підхід, доказова база.

Introduction. The article explores current trends in the integration of auditing procedures into the practice of forensic accounting expertise. The potential of such integration in enhancing the quality of expert conclusions, ensuring the objectivity of forensic economic investigations, and strengthening the evidentiary base in cases of financial offenses is identified. The role of auditing tools in detecting financial reporting distortions, abuse, and fraudulent activities is analyzed. **Methods.** The research is based on systematic and comparative analysis of scientific sources, practical cases of forensic accounting expertise, as well as the regulatory and legal framework for expert and auditing activities. The methods of modeling, logical generalization, risk-oriented approach, expert evaluation, and documentary analysis are applied. **Results.** It is proven that the implementation of auditing procedures – such as testing internal control systems, analytical procedures, verifying the accuracy of accounting records, and assessing audit risks – contributes to improving the analytical depth of expert research. Approaches to the practical application of these procedures at various stages of forensic accounting expertise are summarized. A unified integration model is proposed, which considers both the requirements of current legislation and the methodological standards of auditing. **Perspectives.** The need to develop interdisciplinary methodologies that combine the best practices of auditing and forensic expertise is justified. The development of specialized training programs for forensic experts with a focus on auditing tools is recommended, as well as improving the legislative framework regarding the recognition of auditing procedures as sources of evidence in court proceedings. A promising direction is the digitalization of expert procedures using automated audit technologies.

Keywords: forensic accounting expertise, audit, auditing procedures, expert research, financial offenses, risk-oriented approach, evidentiary base.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростання масштабів фінансових правопорушень, шахрайства, розкрадань бюджетних коштів та зловживань службовим становищем актуалізується потреба у вдосконаленні методів виявлення, документування та доведення економічних злочинів. Визначну роль у цьому процесі відіграє судово-бухгалтерська експертиза – один із ключових інструментів у кримінальному та господарському провадженні, що забезпечує об'єктивне фінансове обґрунтування висновків щодо наявності чи відсутності правопорушень у фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання.

Разом з тим, ефективність судово-бухгалтерської експертизи багато в чому залежить від точності, достовірності та повноти джерел інформації, методичних підходів до її аналізу, а також від використання сучасних інструментів аналітичного забезпечення. У цьому контексті особливого значення набуває інтеграція аудиторських процедур у процес проведення судово-бухгалтерської експертизи. Аудиторські процедури, які традиційно застосовуються для оцінки достовірності фінансової звітності та виявлення суттєвих викривлень, мають значний потенціал у сфері експертних досліджень, особливо в умовах складних і багатогранних економічних правопорушень.

Інтеграція аудиторських процедур дозволяє експертам-економістам використовувати перевірені інструменти оцінювання фінансової інформації, застосовувати методики аналізу внутрішнього контролю, тестування операцій та документів, формувати висновки на основі глибокої аналітики. Такий підхід сприяє не лише підвищенню якості експертного висновку, а й зміцненню доказової бази у судових справах. Водночас, у вітчизняній експертній та аудиторській практиці все ще бракує уніфікованої

методології, яка б дозволяла ефективно поєднувати інструментарій судової експертизи з принципами та методами аудиту. Відсутність нормативного забезпечення, недостатній рівень міждисциплінарної підготовки фахівців, а також розрив між судово-правовою та аудиторською практиками є чинниками, що стримують розвиток цього напрямку.

Таким чином, потреба у розробці сучасних підходів до інтеграції аудиторських процедур у процес судово-бухгалтерської експертизи стає нагальною. Вивчення зарубіжного досвіду, аналіз практики застосування, а також розробка методичних рекомендацій є важливими завданнями для підвищення ефективності експертної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності судово-бухгалтерської експертизи, а також можливостей застосування аудиторських процедур у межах фінансово-економічних розслідувань досліджувалося у працях низки українських науковців та практиків.

Так, у навчальному посібнику Гевлич Л.Л. [1] розглянуто загальні методичні підходи до здійснення аудиту та бухгалтерської експертизи, акцентуючи увагу на ролі аналітичних процедур та доказовості при формуванні висновків. Авторка наголошує, що аудитори та експерти мають схожі цілі в процесі виявлення порушень фінансової дисципліни, що створює підґрунтя для методичної інтеграції процедур.

У дослідженні Гули Л. та Михалюк О. [2] подано характеристику судово-бухгалтерської експертизи як одного з видів економічних досліджень, необхідних для встановлення фактів у господарських справах. Автори підкреслюють значення комплексності підходів до експертизи, що може бути реалізовано шляхом залучення аудиторських методів перевірки документів та господарських операцій.

Баранова А.О. та співавтори [3] у навчальному посібнику з аудиту надають глибоке трактування аудиторських процедур, включаючи тестування, аналітичні методи та перевірку первинних документів. Наведений матеріал може бути застосований у межах судово-бухгалтерських досліджень для обґрунтованості експертних висновків.

Вітер Д.В. [4] у своїй дисертації досліджує роль судових експертиз у викритті правопорушень у сфері використання бюджетних коштів, звертаючи увагу на необхідність удосконалення методичних засад економічної експертизи. Автор підтримує ідею розширення інструментарію експертизи шляхом використання аудиторських прийомів, зокрема при виявленні схем привласнення та зловживань.

У дослідженні Говорової К.І. [5] систематизовано методи судової експертизи документів фінансово-кредитних операцій, із акцентом на ризик орієнтований підхід, що наближає її до сучасного аудиту. Авторка зазначає, що запровадження аудиторських процедур до експертної практики сприятиме об'єктивності та відтворюваності результатів.

Практичні аспекти здійснення судово-бухгалтерської експертизи докладно розкрито у праці Кучеренка Т.С., Уланчука В.С. та Бечка В.П. [6], де наголошується на потребі уніфікації методичних підходів до проведення експертиз. Автори зазначають, що сучасні вимоги до доказовості та достовірності експертного висновку зумовлюють необхідність запровадження аудиторських стандартів у практику експертиз.

Таким чином, аналіз наукових праць свідчить про актуальність тематики інтеграції аудиторських процедур у судово-бухгалтерську експертизу, однак проблема відсутності уніфікованої методики залишається відкритою. Більшість авторів погоджуються щодо доцільності синергії двох напрямів – аудиту й експертизи – для підвищення ефективності розслідувань економічних злочинів.

Однак більшість публікацій мають теоретичне спрямування, тоді як практичні аспекти інтеграції залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є всебічне дослідження теоретичних основ та прикладних аспектів інтеграції аудиторських процедур у процес судово-бухгалтерської експертизи, з акцентом на виявленні ефективних методичних підходів, оцінці їх практичної результативності та формулюванні рекомендацій щодо підвищення якості й обґрунтованості експертних висновків.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція аудиторських процедур у судово-експертний процес у сфері бухгалтерського обліку базується

на комплексному застосуванні підходів, що забезпечують вищу якість, об'єктивність та доказову силу експертних висновків. Така інтеграція спирається на низку ключових принципів, які дозволяють не лише удосконалити методичний арсенал судового експерта, а й забезпечити глибший рівень аналізу облікової інформації у справах про економічні правопорушення.

1. Методична сумісність. Аудиторські процедури за своєю природою орієнтовані на ретельне дослідження господарських операцій, фінансових звітів і внутрішньої документації, що цілком відповідає задачам судово-бухгалтерської експертизи. Такі процедури, як перевірка первинних документів, аналітичний огляд, тестування бухгалтерських записів, процедури підтвердження та узагальнення інформації, дозволяють сформулювати обґрунтовану позицію щодо наявності ознак правопорушень, маніпуляцій або шахрайських дій. Водночас аудиторські методи дозволяють експерту діяти не лише ретроспективно, а й оцінювати системність і повторюваність виявлених порушень.

2. Ризик-орієнтований підхід. Застосування концепції аудиторського ризику, яка охоплює власний ризик, ризик системи внутрішнього контролю та ризик невиявлення, дозволяє експертові раціонально скерувати зусилля на ті ділянки обліку та фінансової звітності, де ймовірність викривлень або фальсифікацій є найвищою. Такий підхід підвищує точність виявлення критичних невідповідностей і дозволяє ефективніше використовувати обмежений ресурс часу експерта.

3. Оцінка системи внутрішнього контролю. Аудиторські процедури, спрямовані на оцінювання ефективності функціонування внутрішнього контролю, відіграють особливо важливу роль у судово-бухгалтерській експертизі. Вони дозволяють встановити не лише наявність окремих порушень, а й визначити причини їх виникнення, ідентифікувати слабкі місця в управлінській системі та виявити роль конкретних осіб у здійсненні або допущенні правопорушень. Такий аналіз є критично важливим при підготовці експертного висновку для судових органів.

4. Документальне обґрунтування висновків. Однією з переваг аудиторського підходу є системна організація документального забезпечення перевірки. Аудитори користуються стандартними формами робочих документів: чек-листами, анкетами контролю, таблицями тестування, які дозволяють чітко фіксувати хід дослідження та зберігати об'єктивність висновків. У судово-експертній практиці це сприяє формуванню переконливої доказової бази, що відповідає вимогам процесуального законодавства.

5. Застосування цифрових технологій.

Сучасні інструменти комп'ютерного аудиту (Computer-Assisted Audit Techniques – CAATs), зокрема спеціалізоване програмне забезпечення для аналізу великих масивів даних, виявлення аномалій, некоректних записів та схем приховування інформації, надають експертові потужні можливості для глибокого аналізу. Використання алгоритмів аналітики даних дозволяє виявити шаблони, що характерні для шахрайських дій, а також реконструювати події, які відображені у фінансових документах у спотвореному вигляді. Це істотно розширює можливості експерта щодо виявлення прихованих правопорушень.

Таким чином, інтеграція аудиторських процедур у процес судово-бухгалтерської експертизи є не лише виправданою з методичної точки зору, а й необхідною умовою для підвищення ефективності фінансових розслідувань. Вона забезпечує системність, доказовість та високий рівень достовірності висновків, що є надзвичайно важливим у контексті зростаючої складності економічних злочинів.

У контексті удосконалення методичних підходів до розслідування фінансових правопорушень важливою є чітка візуалізація процесу

інтеграції аудиторських процедур у судово-бухгалтерську експертизу. Така інтеграція передбачає поетапне впровадження аудиторських інструментів – від визначення об'єкта експертизи до формування доказової бази, що використовується у судовому процесі. Наступна схема (рис. 1) демонструє ключові етапи цієї інтеграції, з акцентом на послідовність дій, застосовувані методи та їхнє практичне значення для досягнення об'єктивного експертного висновку.

Представлена схема чітко ілюструє взаємозв'язок між аудиторськими процедурами та основними етапами проведення судово-бухгалтерської експертизи. Вона демонструє, що інтеграція аудиту у цей процес не є механічним перенесенням методик, а потребує адаптації до специфіки експертного аналізу. Завдяки застосуванню аудиторських підходів – зокрема аналітичних процедур, оцінки ризиків та перевірки внутрішнього контролю – значно підвищується обґрунтованість висновків експерта. Такий підхід сприяє не лише якісному документуванню фактів порушень, а й формуванню прозорої, логічно вибудованої доказової бази, що підвищує рівень довіри до результатів експертизи у судовій практиці.

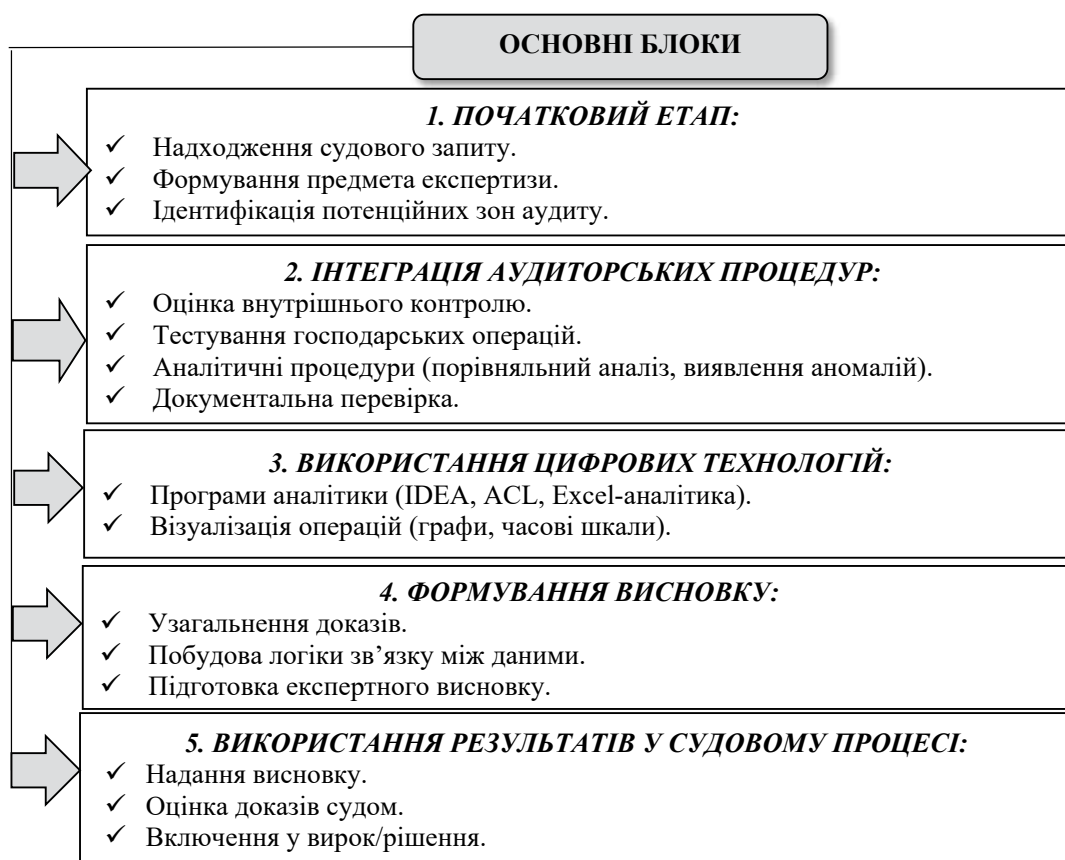

Рис. 1. Механізм інтеграції аудиторських процедур у судово-бухгалтерську експертизу

Джерело: авторська розробка

Інтеграція аудиторських процедур у судово-бухгалтерську експертизу дозволяє значно покращити ефективність і точність виявлення фінансових правопорушень. У той час як традиційні методи експертизи часто базуються на стандартних підходах і обмеженій перевірці, інтегровані аудиторські підходи використовують більш складні та адаптовані інструменти для аналізу фінансових даних. Це дозволяє забезпечити більш глибоке і всебічне дослідження фінансових операцій, зокрема через застосування системного оцінювання внутрішнього контролю, ризик-орієнтованого підходу та сучасних цифрових інструментів.

У таблиці 1, порівнюються традиційні та інтегровані підходи у судово-бухгалтерській експертизі за кількома ключовими критеріями. Це порівняння дозволяє наочно побачити, як інтеграція аудиторських процедур підвищує рівень доказовості та об'єктивності експертних висновків.

Таблиця порівнює традиційні судово-бухгалтерські підходи та інтегровані аудиторські методи, що застосовуються в процесі судово-бухгалтерської експертизи. Вона виокремлює

основні відмінності між цими двома підходами, зокрема в аспектах обмеженості, формальності та рівня охоплення досліджуваних елементів. Традиційні підходи обмежуються лише перевіркою наявних документів і виявленням порушень, що можуть бути очевидними, тоді як інтегровані аудиторські підходи спрямовані на більш детальне і комплексне вивчення фінансових операцій, включаючи аналітику, тестування та перевірку внутрішнього контролю. Інтеграція аудиторських процедур підвищує точність та об'єктивність експертних висновків, що є важливим для ефективного розслідування фінансових злочинів.

У сучасній судово-експертній діяльності в Україні дедалі частіше фіксуються випадки ефективного застосування аудиторських підходів для розкриття економічних правопорушень. Особливо це стосується справ, пов'язаних зі зловживаннями у сфері державних закупівель, де обсяг документації, складність процедур та наявність корупційних ризиків вимагають чіткого і структурованого аналізу.

Наприклад, в одній зі справ, що розслідувалася слідчими органами за фактом ймовірного

Таблиця 1

Порівняння традиційних судово-бухгалтерських та інтегрованих аудиторських підходів

Критерій	Традиційний підхід у судово-бухгалтерській експертизі	Інтегрований підхід із використанням аудиторських процедур
Мета	Збір доказів щодо фінансових порушень для використання у суді.	Виявлення системних ризиків, підтвердження порушень та створення аналітичної картини на основі структурованих процедур.
Методологічна база	Обмежене застосування методів фінансового аналізу та ручної перевірки документів; методики часто розробляються ситуативно.	Спирається на усталені міжнародні та національні аудиторські стандарти (МСА, НАП) з адаптацією до цілей експертизи.
Оцінка внутрішнього контролю	Часткова – аналізується лише при наявності явних порушень або за запитом.	Комплексна – проводиться як окремий етап, оцінюється ефективність систем контролю, виявляються потенційні зони ризику.
Документування результатів	Формальна – переважно на основі описових висновків та актів перевірки.	Структурована – застосовуються чек-листи, аудиторські анкети, робочі таблиці, графіки тестування.
Інструменти аналізу	Традиційні – візуальний аналіз, співставлення даних, ручні розрахунки.	Сучасні – використання цифрових платформ для автоматизованого аудиту, програмних модулів для аналізу великих обсягів даних.
Оцінка ризиків	Обмежене врахування – ризики розглядаються фрагментарно, без системної оцінки	Системний ризик-орієнтований підхід – оцінюються ризики суттєвого викривлення, ризик контролю, ризик невиявлення.
Результати та висновки	Орієнтовані на конкретні факти порушень, часто без врахування ширшого контексту.	Засновані на комплексному аналізі, надають обґрунтовані висновки щодо якості обліку, системи контролю, потенційних схем ухилення або маніпуляцій.
Гнучкість та адаптивність підходу	Низька – дії експерта часто обмежені стандартними інструкціями.	Висока – аудитори можуть адаптувати процедури до конкретної справи, залежно від обсягу даних, специфіки порушень.
Рівень доказовості	Залежить від компетенції експерта, часто зосереджено на документальному підтвердженні.	Вищий – завдяки структурованості процесу, застосуванню перевірених процедур та кількісній аргументації.

Джерело: авторська розробка

завищення вартості закуплених медичних товарів, судово-бухгалтерська експертиза була проведена із застосуванням аудиторських процедур тестування закупівельних транзакцій. Було здійснено вибірковий аналіз документів щодо публічних закупівель: договорів, тендерних пропозицій, актів виконаних робіт, платіжних документів. Експерти застосували процедуру співставлення даних, передбачену в аудиті, зі сторонніми ринковими джерелами цінової інформації, що дозволило виявити істотне завищення вартості продукції, яка закуповувалася за бюджетні кошти.

Ще один практичний кейс пов'язаний із судово-бухгалтерською експертизою в бюджетній установі, де виникла підозра щодо фіктивного прийому на роботу працівників. Аудиторські підходи, зокрема аналіз системи внутрішнього контролю, дозволили виявити порушення в процесі погодження табелів обліку робочого часу, відсутність підтверджувальних наказів та фактичну невідповідність між виплатами із зарплатного фонду та обсягами фактично виконаних робіт. Експерти використовували аудиторські анкети контролю та чек-листи для перевірки відповідності внутрішніх процедур вимогам чинного законодавства, що надало вагомі докази для суду.

У практиці також трапляються випадки застосування аналітичних процедур, зокрема горизонтального та вертикального аналізу показників фінансової звітності, для виявлення маніпуляцій у бухгалтерському обліку підприємств, що перебувають у процедурі банкрутства. Так, шляхом аналізу динаміки витрат на оплату праці, адміністративних витрат та індексації запасів, експертами було встановлено штучне нарощування витратної частини для створення ілюзії збитковості з метою ухилення від податкових зобов'язань та виведення активів до пов'язаних структур.

Варто також зазначити позитивний досвід співпраці судово-бухгалтерських експертів із внутрішніми аудиторами державних підприємств. Наприклад, під час перевірки ефективності використання майна оборонного підприємства, експертами використано звіти внутрішнього аудиту як вихідну базу для побудови матриці ризиків і виділення сегментів із підвищеним рівнем порушень. Такий підхід дозволить значно скоротити терміни експертизи та зосередити увагу на найбільш критичних ділянках.

Усі ці приклади засвідчують, що інтеграція аудиторських процедур у судово-експертний процес є не лише теоретично обґрунтованою, а й практично дієвою, з огляду на зростаючу складність і масовість фінансових

правопорушень. Застосування аудиторського інструментарію дозволяє експертам працювати системно, ґрунтовно та із дотриманням високих стандартів доказовості, що сприяє ефективному функціонуванню судової системи загалом.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що інтеграція аудиторських процедур у судово-бухгалтерську експертизу є надзвичайно актуальним і перспективним напрямом розвитку експертної практики у сфері фінансово-економічної безпеки. Така інтеграція сприяє не лише глибшому розкриттю суті виявлених фінансових правопорушень, а й забезпечує вищий рівень доказовості у процесі судового розгляду. Урахування підходів аудиторської діяльності – як-от аналітичні процедури, тестування операцій, оцінка внутрішнього контролю – дозволяє експертам вийти за межі традиційного документального аналізу й оперувати системними інструментами виявлення фінансових аномалій та схем приховування правопорушень.

На цьому тлі особливої уваги потребує розроблення науково обґрунтованих та практично орієнтованих методичних рекомендацій, які б забезпечували чітке поєднання аудиторських підходів із процесами судово-експертного дослідження. Паралельно важливо створити належні умови для підвищення кваліфікації судових експертів, орієнтуючи освітні програми на опанування аудиторських методик, включаючи ризик-орієнтований підхід, оцінювання систем внутрішнього контролю та цифровий аудит.

Важливим чинником ефективності такого підходу є міждисциплінарна взаємодія фахівців з аудиту, судової експертизи, кримінального процесу та аналітики, адже лише на основі комплексного підходу можна досягти високої точності у встановленні істини в економічних правопорушеннях. Водночас актуальним залишається питання удосконалення чинної нормативної бази, яка має передбачати офіційне закріплення аудиторських процедур як допустимих і методологічно визнаних інструментів судово-бухгалтерської експертизи.

Таким чином, впровадження аудиторських елементів у процес судово-експертного дослідження є не лише інструментальним розширенням методики, а й потужним фактором підвищення прозорості, об'єктивності та довіри до результатів експертиз з боку судових і правоохоронних органів, а також суспільства в цілому. Це крок до зміцнення фінансової дисципліни та правової держави, де економічна справедливість ґрунтується на фахово обґрунтованих і доказових підходах.

Список використаних джерел:

1. Гевлич Л.Л. Аудит і бухгалтерська експертиза: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 268 с.
2. Гула Л., Михалюк О. Судово-бухгалтерська експертиза: поняття, сутність та основні завдання. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. С. 593–598. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/125> (дата звернення: 05.05.2025).
3. Баранова А.О., Мельничук В.М., Яремчук Р.М. Аудит: навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 284 с.
4. Вітер Д.В. Судові експертизи у сфері використання бюджетних коштів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 220 с.
5. Говорова К.І. Судово-економічна експертиза: методика та практика: монографія. Харків : Право, 2019. 312 с.
6. Кучеренко Т.Є., Уланчук В.С., Бечко В.П. Судово-бухгалтерська експертиза: організація і методика проведення: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 240 с.

References:

1. Hevlych L.L. (2012) Audyt i bukhhalterska ekspertyza: navch. posib. [Audit and Accounting Expertise]. Ternopil: TNEU, 268 p.
2. Hula L., Mykhaliuk O. (2020) Sudovo-bukhhalterska ekspertyza: poniattia, sutnist ta osnovni zavdannia [Forensic Accounting Expertise: Definition, Nature, and Key Objectives]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 21, pp. 593–598. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/125> (accessed: 05.05.2025).
3. Baranova A.O., Melnychuk V.M., Yaremchuk R.M. (2018) Audyt: navch. posib. [Audit: training manual]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 284 p.
4. Viter D.V. (2020) Sudovi ekspertyzy u sferi vykorystannia biudzhethnykh koshtiv [Forensic Examinations in the Use of Budgetary Funds]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv, 220 p.
5. Hovorova K.I. (2019) Sudovo-ekonomichna ekspertyza: metodyka ta praktyka: monohrafiia [Forensic Economic Expertise: Methods and Practice: Monograph]. Kharkiv: Pravo, 312p.
6. Kucherenko T.Ie., Ulanchuk V.S., Bechko V.P. (2017) Sudovo-bukhhalterska ekspertyza: orhanizatsiia i metodyka provedennia: navch. posib. [Forensic Accounting Examination: Organization and Methodology of Conducting: Textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 240 p.